

Mesélj a gyerekednek!

Rajzfilmek, bábfilmek, filmfilmek

Tizenkét éves koromig nem volt rádióm. Televíziót akkor vettünk, mikor a gyerekem hároméves lett. Nekem nagyapám mesélt, fejből, nem mesekönyvből. Lányomnak apja találta ki a meséket, én Andersen, Grimm, Pilinszkyt meséltem könyvből. Mindenkinek ezt ajánlom, tévénél jobb az élő mese. A gyerek ne nézzen hároméves koráig tévét, sétáljunk vele, meséljünk egymásnak, gyakorljuk a szép magyar nyelvet, és figyeljük a madarak és virágok beszédét is.

Mi legyen ezután? A mai gyerekek hároméves kor után óvodába járnak, ott mindenféle jóban-rosszban van részük. A mi eseti mesénk vagy a tévé esti meséje ezután is maradjon intim, személyes, játékos, amit fürdés után vagy fogmosás előtt megbeszélünk. Néhány hete figyelem a mesetermést, mintha rosszabb lenne, mint húsz évvel ezelőtt. A tévéműsor minden héten készít egy gyerekoldalt, ahol láthatjuk a külföldi meseműsort is. Meg kell tanítanunk a gyerekeket arra, hogy válogatni tudjanak, s ne úgy kapcsolják be a tévét, hogy ami van, azt nézzük. Ez fontos tanács, egy életre...

Szegény *Walt Disney* és utódai annyi rosszat csináltak, annyi gyerek izlését tönkretették, hogy alig tudtuk helyrehozni a dolgot a rajzórán. (Csak azokat a félkörívű óriás szemeket tudnám feledni!) Tudom, hogy *Disney* szegény gyerek volt és megfogadta, ha gazdag lesz, csak a gyerekeknek él majd. Akkor sem tudom megbocsátani neki. A *Hupikék törpikék*, nyelvi és rajzi játékaikkal, nem mindig rosszak. A jószándékú nagyapók és a rosszcsont unokák mégiscsak egy erdőben poroszkálnak és védik a természetet. A *Tom és Jerry*t nem szeretem, rettenetesen agresszív, önmagában is, de erre tanít. Olyan felgyorsultak a mozgások, hogy szinte semmit sem látunk, csak a piff-puffot meg a csihi-puhit. Mintha ezek az állatok sosem aludnának, sosem beszélgetnének, sosem ennének, csak verekednének. Régebben láthattuk a *Micimackót*, az író eredeti rajzainak megmozgatásával, az jó ötlet volt. *Milne* nem igazán tudott rajzolni, de olyan eredeti, senkiével össze nem hasonlíthatóak a figurái,

hogy érdemes velük foglalkoznia a rajzfilmnek. A *Kisherceg* újévkor, szintén eredeti rajzokkal, nagyon szép volt. Az éjjeli *Hófehérke* rajzfilmben a hét törpe a végén közös nőnek tekinti Hófehérkét és boldogan élnek, amíg meg nem halnak. A gyerekek sokkal többet tudnak, mint amit mi gondolunk erről, ezért ellenőrizni kell néha, hol tartanak érzelmi fejlődésükben. Kellenek az érzelmek, kellenek a beszélgetések, ha másról nem, a rajzfilmekről. Nem siránkozni akarok, a gyerekek már régen elszakadtak a szülőktől, a felnőttektől. Lehet, hogy egy olyan elképzelt világot alakítanak ki, amelynek semmi köze a valósághoz, mert nekik a valóság rossz, és nem akarnak ilyenben élni. (Ebben segítenek a komputer-játékok.) Mi, felnőttek, vagyunk az okai, ha ők nem szeretik meg a valóságot és elmenekülnek. Mi egyedül maradunk, ha egyáltalán maradunk valahol...

A kedves *Dínók* sem mesefilm formájában jutottak el a gyerekekhez, hanem a *Jurassic Park* révén. Ezt kapcsolták össze a játékgyárosok a *Dínó-babákkal*. Mindig szerettem az őslényeket, gyönyörű, óriási csontjaikat, de sosem gondoltam, hogy ebből tüzetet lehet csinálni. Hogyan merészelnek ezek az antipedagógus reklámszakemberek belenyúlni a gyerekek lelkébe! (Szerencsére még nem fedezték fel a gyerekeknek szóló reklámokat; a kutyának szólót már felfedezték!)

Most a felnőttek pénztárcáját markolják a gyerekek vágyaink keresztül. A *Barbie* baba manöken ideálja talán már a múlté, de bármikor visszatérhet. A trikókon hordott rajzjelekre is vigyáznunk kellene. A szívek fölött hordott jeleket egész nap nézik, és nagyon mélyen beléjük ivódnak, nem is tudva róla.

Aladdin, amerikai rajzfilm. Aladdin helyes kisfiú, a gonosz kicsi és jégcsapból van. A történeteknek semmi köze az eredeti meséhez. Papagáj-majom megérti, miért küldik a gonoszt melegebb vidékre. A rossz fagyaltot csinál a kávéból, a szökőkutakból korcsolyapályát, a növények elpusztulnak, minden déli náthás lesz. Két melák segít mindent hideggé tenni. Óriási hőemberrek hógolyóznak a paloták tetején. Aladdin egy fordított jég-nagyítóval lefogyasztja a gonoszt, aki visszamenekül északra. A fantázia és a modern szöveg rendben van itt, de régi, rossz hagyományok kísértének a rajzokban. A színek sem szépek.

Plútó kutya is amerikai rajzfilm. Barátja, a kis, gonosz farkas, állandóan oktatja. Az életért meg kell küzdeni! Plútó eltűri, hogy a fején ülve irányítják, vadászni küldik, alig tud elmenekülni a medve elől. A farkas még a tejbevizet is megesz, közben tovább oktatja: mi lenne veled nélkülem. Plútónak elege lesz ebből és elkergeti. Győz a lusta, de jószívű kutya.

A *Dany*, meséj egy francia filmsorozat, nagyon jó állatfilmek sora, nagyon rossz szöveggel. A leguán egy nagy Grál, az albatroszok szolgák, minden állat kincset keres, egyedül. Aztán rájönnek, kincs nincs, de van barátság és együttműködés. Az egyik régebbi történetben egy madár és egy elefánt akart összeházasodni, a sas mogorván nézte... Nagyon ajánlom szöveg nélkül! Találja ki a gyerek, mi történik az állatokkal. Biztosan jobb lesz, mint az eredeti. Egymás segítségének sokkal jobb példája lehetne az orrszarvúval együtt élő kismadár. Az egyik leszedi a másiktól az élőködőket, a másik védelmet nyújt. Épp ezután reklámozták a *Nagy menekülések* című, hatvanperces kazettát, mely a macskafélék vadászatáról szól. Ez a másik végtel, mikor hosszasan látjuk, hogyan eszi meg egyik állat a másikat...

A *Rongybabák* angol rajzfilmsorozat. Rupert, a kenguru, addig ugrál, míg csurom víz nem lesz. A rongybabák talicskával kitolják egy gyártelepre, nagy, festett fák között. Nem tud megszáradni, ezért centrifugába teszik szegényt, ami a legjobb része a rajzfilmnek. Szédülésében mindent több alakban lát, amit mi is látunk.

Pom-Pom magyar rajzfilm, ő maga egy szőrös bojt, aki énekel, elkíséri a kislányt az iskolába, vicces és groteszk. A lesből támadó száritókötéllal is elbánik, akin végül Gombóc Artúr madár tereget ruhákat. *Krisztofóró* magyar bábfilmsorozat; irtarendezte: Nagy Gyula. Puha formájú, groteszk figurák töltik be a teret, festett háttér előtt. Ellopják a király koronáját, mindenki tudja, csak a gyalog-szarka lehetett, akit arra bíztatnak, hogy akkor kapja el a Napot, amikor alkonyatkor alacsonyan áll. A *Barbapapa* holland rajzfilmsorozat, már a gyerekek gyerekkorában is ment, de nem véletlen az örökös ismétlés. A papa rózsaszín, a mama fekete, mint Yin és Yang! A hét gyerek mindenféle színű, és a formájuk *Henry Moore* szobraitra emlékeztet. Ha egy gyerek sír, a Barbák bölcsőt csinálnak, megölik a tejben a bacilusokat, ők a turmixgép és a talicska, a hárfa, a labda, a törökbasa és a késdobáló. A holland humor pedig olyan, mintha a franciákat és az angolokat összekeverték volna. Ez csak jót tehet az egészeknek.

Egyszer volt, hol nem volt... az ember. Francia rajzfilmsorozat; rajzolta: *Barbeau*, rendezte: *Barille*. Gyerekeknek és felnőtteknek egyaránt ajánlom! A jégpáncél elolvadt, szarvasvadászat kezdődik. Egyszerű sziluettrajzok, finom színek. Mindenféle köpködik a magokat és kinőnek a növények, máris itt a földművelés. A Napnak végre nincs Walt Disney-szeme, de jönnek a barbárok, a nomádok, lopják a termést és emiatt, sajnos, kerítéseket kell emelni! Máshol már piramisokat emelnek a nagy folyók mentén. A gyerekek hisznek az öregek meséinek, mert ők nem a *Flintstone családból* jöttek. Öntözőrendszerek alakulnak az áradás megfékezésére, a mester agyagtáblákra írja a jóslatokat és a törvényeket. Két szál haj van a fejebűbáján, mint egy marslakónak. Sajnos, a vezérek hajtaní kezdik az embereket, dühösek, hogy nem éljenek őket. A béke sosem tart sokáig, ezt megtanuljuk. A tömeg foltokból áll, csak néhányan mozognak. És ez mindig ismétlődik. A rajz is mutatja, mennyire nem tanulunk a hibákból!

Várnagy Ildikó